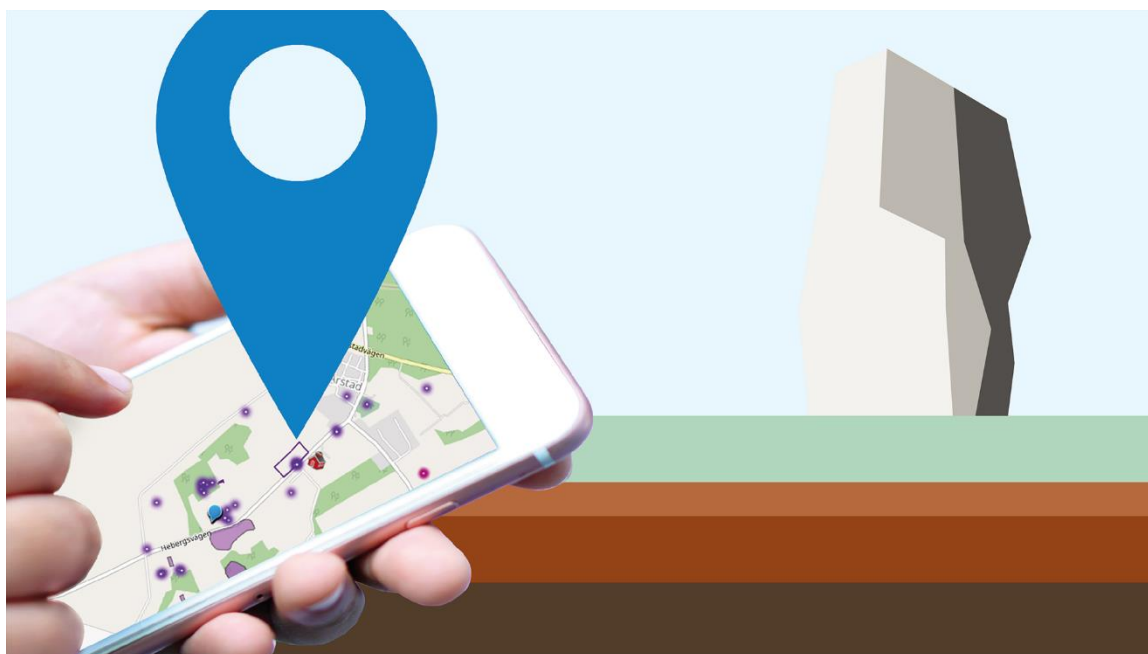

Stenåldersboplats Böshult

Lärmaterial till fornlämning L1998:8554 nära din skola

Innehållsförteckning

Stenåldern	1
Bondestenåldern	2
Inledning	3
Besökbarhet för fornlämning	3
Vad är en fornlämning och hur ska man bete sig?	3
Motivering i styrdokumentet	3
Elevuppgift	4
Lärandevinster med arbetsättet	4
Referenser	4
Bilagor	5
Bilaga 1	5
Bilaga 2	6
Bilaga 3	7
Bilaga 4	8

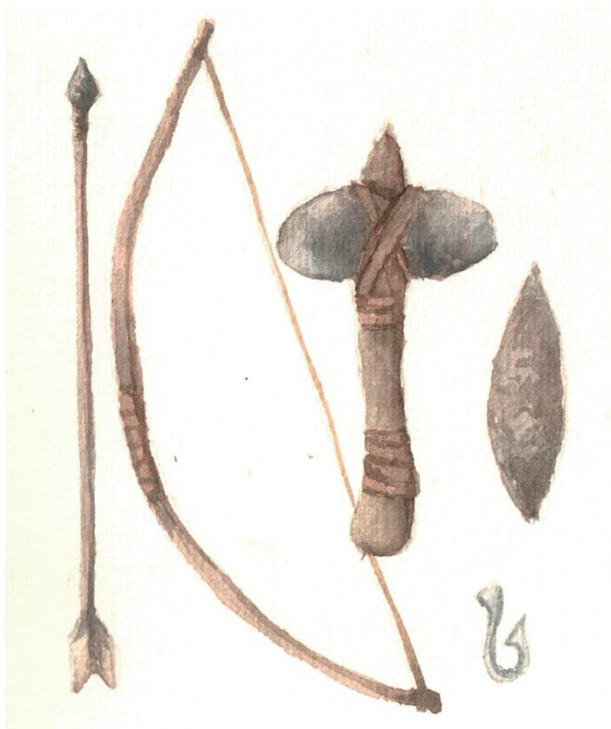
Stenåldern

Den tid som vi kallar för stenålder är indelad i två perioder, först jägarstenåldern och sen kom bondestenåldern. Åldrarna har olika kännetecken och människorna levde på olika sätt. Fornlämningen L1998:8554 kommer från stenåldern och var en boplats för människor under denna tid, som beskrivs mer i texten. Just denna boplats ligger öster om Halmstad i en liten by som heter Böshult. Den dokumentation som finns från platsen är att en bonde hittat rester av flintasten vid platsen och utifrån detta har man dragit slutsatsen att det var en stenåldersboplats (Fornsök, L1998:8554).

Jägarstenåldern

Denna tidsperiod inföll 12 000-4 000 före Kristus. Detta var när Sverige började bli fritt från inlandsisen. Under denna tid sysslade människorna antingen med jakt eller odling. Ett av de redskap som användes flitigt var flintastenen och den användes för att jaga med. Det varmare klimatet ledde till att det bodde allt fler människor i Sverige och man hade det allt bättre ställt. Människor som levde vid västkusten tog vara på fisket, men även jakten i skogen (Larsson, 2003).

Den tid som anses ha varit den längsta tidsperioden i människans existens är just stenåldern. Under jägarstenålder levde man även som samlare. Man bodde ofta väldigt utspritt och i små grupper och man träffade maximalt 100 personer genom sitt liv. Männens uppgift var jakten och kvinnornas uppgift var att ta hand om barnen och samlar ätliga växter i närområdet. De redskap som användes under denna tidsperiod var gjorda av trä, sten och ben (De Vries & Löwegren, 2022).

Jaktredskap från stenåldern. Illustration: Anna Francisca Nilsson

Bondestenåldern

Denna tidsperiod tog sin början cirka 4 000 år till 1 800 år före Kristus. Under bondestenåldern började människor med boskapsskötsel i södra Sverige. Det var även under denna tid man skaffade sig allt större bostäder och även massgravar blev ett kännetecken. Arkeologer har diskuterat varför människorna under denna period gick ifrån att livnära sig på jakt till odling. En anledning tros vara att befolkningen växte och då fick man ont om resurser. Gravplatser, som megalitgravar, användes för att begrava människor, men det var även ett sätt att visa upp sitt territorium. Olika typer av offer från människorna som levde under denna tid har hittats i megalitgravar (Larsson, 2003).

Under denna tidsperiod kom de första byarna till. Detta var på grund av att tillvaron blev effektiviserad och gick från ett samhälle som var präglad av jakt till jordbruk, samt att man blev tvungen att jobba hårdare och mer tillsammans. På grund av att man bodde mer samlad än innan spreds sjukdomar alltmer och skillnaden mellan rika och fattiga blev mer påtaglig.

Genom kontakt med andra människor utanför Norden skaffade sig människorna kunskap kring sädeslag och boskap (De Vries & Löwegren, 2022).

Pappa och son, som de kan ha sett ut på stenåldern. Illustration: Anna Fransisca Nilsson

Inledning

Vid plats L1998:8554 kan vi finna en boplats exakt 2,9 km från Brearedsskolan. Denna fornlämning är från stenåldern. Detta betyder att det är ett fynd från ca. 12 000 år tillbaka i tiden. Genom att läsa mer om stenåldern och platsen kan ni och era elever lära er mer om forntiden och lokalhistoria.

Besökbarhet för fornlämning

Platsen ligger på cirka 40 minuter gångavstånd och 15 minuter cykelavstånd från Brearedsskolan. Platsen ligger vid en mindre grusväg och man behöver inte ta sig långt in i skogen för att besöka platsen. Dock ligger platsen nära trafikerad väg, vilket behöver beaktas.

Vad är en fornlämning och hur ska man bete sig?

Det är spår från människan, och kan vara bland annat boplatser, gruvor, gravfält och föremål från forna tider. Vid fornlämningsplatser behöver man ha tillstånd från länsstyrelsen om man vill göra något, exempelvis bygga hus. Det är olagligt enligt lagen att rubba, ta bort eller skada en fornlämning utan tillstånd. Skadar man eller förstör en fornlämning så kan man få böter och vid allvarigare fall kan man få fängelse (Riksantikvarieämbetet, 2021).

Exempel på fornlämning. Stensättning och gravhög vid Klastorp, Varberg. Foto: Johanna Petersson

Motivering i styrdokumentet

Syfte: Eleverna får förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en kronologisk överblick över hur kvinnor/män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer. (Lgr22, 2022, s.180).

Centralt innehåll: Norden befolkas. Människors levnadsvillkor under nordisk stenålder. (Lgr22, 2022, s.182)

Kunskapskrav: Eleven visar grundläggande kunskaper om historiska förhållanden. Eleven samtalar om människors livsfrågor och levnadsvillkor ur olika perspektiv. (Lgr22, 2022, s. 185).

Elevuppgift

Eleverna ska göra ett förarbete med vad en fornlämning är, hur man betar sig vid en fornlämning och om stenåldern som tidsperiod, samt även gå igenom vad en arkeolog är. Under lektionen vid fornlämningen ska eleverna få vara arkeologer och utföra en skattjakt kring ett fynd. Innan eleverna kommer till fornlämningsplatsen bör läraren ha gömt pusselbitar (bilaga 1 & 2) som eleverna sedan ska leta upp och bygga ihop. Pusslet kommer skapa ett fynd från stenåldern. Vid senare lektion kommer det ske ett efterarbete, där eleverna ska få fortsätta vara arkeologer och nu skriva en faktatext (bilaga 3 & 4) om stenåldern och det fynd de fann.

Lärandevinster med arbetssättet

Arbetet kommer att skapa motivation hos eleverna med mycket elevaktivt arbete. Eleverna kommer få chansen att gå in i rollen som arkeolog, vilket kommer skapa intresse. Efterarbetet där eleverna skapar faktatexter kring stenåldern och deras fynd kommer konkretisera det abstrakta av en fornlämning och göra det mer konkret, alltså meningsskapande. Detta på grund av att eleverna får använda de erfarenheter och förkunskaper de fått från platsen.

Referenser

De Vries, R., & Löwegren, L. (20220514). Bronsåldern i Norden. So-rummet. <https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/manniskans-forhistoria-och-stenalder#>

Larsson, H.A. (red.) (2003). Boken om Sveriges historia. Forum.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet - Lgr 22. (2022). (1 uppl.). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>

Riksantikvarieämbetet. (20181001). L1998:8554 Boplats Fornlämning. Forsök Riksantikvarieämbetet. <https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/11f4ae11-b1eb-4227-a1e0-02ca016b0886>

Riksantikvarieämbetet. (20210607). Fornlämningar. Riksantikvarieämbetet. <https://www.raa.se/om-riksantikvarieambetet/fragor-och-svar/fornlamningar/>

Bilagor

Bilaga 1

Foto: Matilda Boberg

Bilaga 2

Tips på var pusselbitarna kan placeras på fornlämningen L1998:8554:

(Bild: Google Maps)

Bilaga 3

Fyrfältare till faktatext

När var stenåldern i Sverige?	Hur levde människorna på stenåldern?
Vad är en fornlämning?	Vad får man inte göra vid en plats där man hittat en fornlämning?

Bilaga 4

Mall faktatext

Rubrik: _____

När var stenåldern i Sverige?

Hur levde människorna på stenåldern?

Vad är en fornlämning?

Vad får man inte göra vid en plats där man hittat en fornlämning?

Namn: _____

Denna lärarhandledning har författats av studenter vid Högskolan i Halmstad hösten 2022. Studenterna gick sista året på programmet Grundlärarutbildning (åk F-3).

Framtagandet av lärarhandledningarna är ett samverkansprojekt mellan Region Halland - Kultur i Halland och Högskolan i Halmstad. Lärarhandledningarna har tagits fram inom ramen för Grundlärarutbildningen (åk F-3) och satsningen Expedition kulturarv – digital kulturmiljökarta för skolan. Syftet är att studenterna ska få utveckla sina kunskaper och tillämpa dem i praktiken och att skolelever i Halland ska få tillgång till högkvalitativa lärarhandledningar kring sin lokalhistoria.

Lärarhandledningarna får endast användas i undervisningssyfte.

Kontakt Kultur i Halland:

Johanna Petersson

Kulturarvsutvecklare

Johanna.e.petersson@regionhalland.se

Kontakt Högskolan i Halmstad:

Åsa Bengtsson

Programansvarig för Grundlärarutbildningarna åk F-3/åk 4-6.

asa.bengtsson@hh.se

